

Zeevondst interview

Scheurbuik, bevroren tenen en een goede kans dat je niet levend terug zou komen. De poolexpedities van eind negentiende eeuw zijn heerlijk huiveringwekkend, vindt tekenaar Berend Vonk. Hij wakte zo'n expeditie tot leven.

‘Zodra het koud wordt, ontstaat bij mij de drang om over poolreizen te gaan lezen’

De fatale poolreis van Berend Vonk

tekst Eline Crijs

Het eerste dat zich opdringt bij het openen van de grote, bruine envelop is de zilte zeegeur. Het pakket blijkt gewikkeld in dik, grijs zeildoek dat ruw aanvoelt. Er zitten rode vlekken op, is dat bloed? Een touw houdt de boel bij elkaar. Na enig pulken geeft deze vondst uit de zee haar geheimen prijs: zestig vellen uit een dagboek van een poolreiziger, een zeekaart uit 1898 met gekrabbelde aantekeningen, vlekken en stempels, een donker foto-tje van een kampement op het ijs, een pentekening met liefdesboodschap en een blikje sardines.

Afzender van dit opmerkelijke bundeltje is het trio Berend Vonk, tekenaar voor onder andere *Trouw*, vormgever Roelant Meijer en Toon Hezemans, directeur van het Dutch Mountain Film Festival. Volgens hen werd dit dagboek gevonden tijdens een zeilexpeditie ten noorden van Harlingen. In een filmpje is te zien hoe het pakket door de ontdekkers ervan wordt losgewoeld uit de bodem van de Waddenzee.

Berend Vonk (1962) geeft tekst en uitleg over het dagboek van Petekin Macantyre en de fatale poolreis van zeilschip *The Neverthought* in de barre winter van 1898.

Wat is dit voor iets?

“Het zijn dagboekvellen met tekeningen en teksten over een expeditie naar de Noordpool eind negentiende eeuw. Mensen in die tijd wilden per se die polen bereiken. Ze hadden rare ideeën over wat daar te vinden was, bijvoorbeeld vreemde wezens in de aarde. Alle ingrediënten van zo'n reis komen in het dagboek voor. Bijvoorbeeld bevroering, kannibalisme, scheurbuik en loodvergiftiging. Ze hadden geen idee in die tijd van de noodzaak van vers eten.

Tekeningen en teksten uit het *Neverthought*-dagboek.

Zeilschip *The Neverthought* ligt ingevroren in het noordpoolijs. Poolreizigers gingen destijds tot het uiterste. Zo ver mogelijk naar het noorden varen en dan lieten ze zich invriezen. Een maand of drie muurvast overwinteren betekende dat. In de lente als de dooi kwam, ging de tocht weer verder noordwaarts. Zo'n expeditie kon drie tot vijf jaar duren. Aan boord waren zo veel mogelijk levensmiddelen om het zo lang mogelijk uit te houden en aan het eind aten ze zelfs de honden voor de sleeën op.”

Hoe komt het dat u zoveel afweet van die poolreizen?

“Ik lees al tientallen jaren elke winter boeken over poolreizigers en expedities. Zodra het koud wordt, ontstaat bij mij de drang om die te gaan lezen. De avonturen van Roald Amundsen of *Barrows jongens* van Fergus Fleming of verhalen van de ontdekkingsreiziger Robert Piri die bijna al zijn tenen verloor. Dat zijn heerlijk sappige verhalen om te lezen, vooral omdat je het zelf

niet hoeft mee te maken. Mijn liefde hiervoor is ooit begonnen met een boekje op de rommelmarkt: *Het eeuwige ijs*.”

Heeft het schip *The Neverthought* echt bestaan?

“De naam van het schip heb ik bedacht. Het is een beetje een lullige naam, zoals je die ook met van die stalen letters op huisgevels kunt zien. De naam is ook symbolisch voor mensen die de drang hebben om een idee-fixe te realiseren en daar ver voor gaan, zoals bergbeklimmers.”

Het is dus een imaginaire expeditie?

“Als je naar het geheel kijkt, bestaat deze expeditie niet. Het verhaal is door mij verzonnen, maar alles wat zich daarin afspeelt kan echt gebeurd zijn. Ik onthoud vooral de verhalen en sferen van de poolexpeditieboeken die ik heb gelezen, niet zozeer de feiten. Soms heb ik er iets van mijn boekenplank op nageslagen, maar het meeste blijkt in mijn hoofd opgeslagen te zitten.”

‘Het wachten tijdens de lockdown deed me meteen denken aan de poolverhalen’

Waarom bent u dit dagboek gaan tekenen?

“Het idee ontstond bij de allereerste lockdown. Het opgesloten zitten wachten met elkaar en de verveling: ik kreeg meteen de associatie met de poolverhalen. Toen ben ik elke dag een tekening gaan maken met potlood, meestal direct in de ochtend. Het waren schetsen, ik werkte zonder scenario, maar hoefde bijna nooit te gummen.

Via Facebook stuitte Toon Hezemans van het bergfilmfestival op de tekeningen en

stelde voor er iets van te maken. Dat is dus dit pakket geworden. We hebben er honderd genummerde exemplaren van gemaakt. Die zijn uniek en verschillend, want vormgever Roelant Meijer heeft de zijkanten van elke dagboekpagina geveild, vlekken gemaakt met nepbloed en een geurtje toegevoegd. Elk pakket bevat een originele pentekening van mij met een afscheidsboodschap aan Meredith, de geliefde van de dagboekschrijver. De kans dat je levend terugkwam van zo'n expeditie was klein.”

En de vis?

“We vonden een blikjesfabriek die de sardientjes tegen inkoopsprijs heeft geleverd. Helaas niet met zo'n ouderwetse oprolbare sluiting, maar een moderne variant.”

De fatale reis van *The Neverthought* is beperkt verkrijgbaar via www.dmf.eu/neverthought-dagboeken